

Norbertas Černiauskas
Akvilė Naudžiūnienė

Lietuvos žmonių istorijos

piešė Birutė Bikelytė

Turinyys

Pirmasis
žmogus Lietuvoje

7

Sparnuotasis
husaras

39

Mindaugas
ir Morka

12

Martynas
Počobutas

43

Gediminas

17

Vilniaus
Gaonas

48

Vytautas
Didysis

23

Povilas Ksaveras
Bžostovskis

53

Šventasis
Kazimieras

29

Ignotas
Domeika

59

Barbora
Radvilaitė

33

Emilija
Pliaterytė

62

Jonas
Šliūpas

67

Antanas
Saulaitis

112

Gabrielė
Petkevičaitė-Bitė

72

Birutė
Galdikas

117

Kazys
Pakštas

77

Aleksandra
Kašubienė-Kasuba

122

Draugas

82

Jonas
Žemaitis-Vytautas

127

Antanas
Gustaitis

87

Romas
Kalanta

133

Feliksas
Kriaučiūnas

93

Juozas Petras
Kazickas

139

Matlė
Olkinaitė

97

Vytautas
Landsbergis

143

Marija
Gimbutienė

102

Valdas
Adamkus

149

Sandra
ir Nyka

107

Rūta
Meilutytė

155

Pirmasis žmogus Lietuvoje Kas jis?

Kada tiksliai į dabartinę Lietuvos teritoriją įžengė pirmasis žmogus, kuo jis buvo vardu ir kokios spalvos buvo jo akys, nėra aišku. Tikriausiai tai atsitiko prieš maždaug 12 tūkstančių metų, vėlyvą pavasarį ar vasarą.

Tuo metu žmonės **nemokėjo rašyti*** – taigi, atvykęs negalėjo išbraižyti savo vardo kur nors akmenyje ir palikti mums informacijos apie save. Tačiau beveik aišku, kad į dabartinę Lietuvą įžengęs žmogus buvo šiaurės elnių medžiotojas. Tuo metu vidurio ir šiaurės Europoje gyveno tik klajokliai medžiotojai, kurie sekdamo paskui migruojančius šiaurės elnius ir juos medžiodavo. Vasarą jie paskui keliaujančius žvėris patraukdavo į šiaurę – taip juos sekdamas ir medžiodamas pirmasis žmogus greičiausiai atklydo ir į Lietuvą. Artėjant žiemai ir elniams traukiantis atgal į šiltesnius pietus, medžiotojai paskui juos grįždavo atgal.

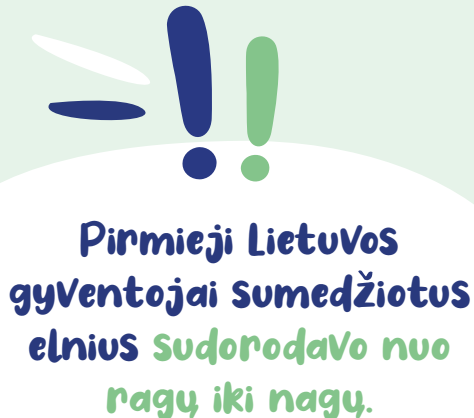
Vasaros tuo metu Lietuvoje buvo gerokai vėsesnės, o ir augmenija čia buvo kitokia. Augo reti

beržynėliai ir pušynėliai, po ledyno buvo likę daugiau įvairių ežerėlių. Prieš 10 tūkstančių ar daugiau metų Lietuvos teritorija galėjo priminti dabartines tundras. O žiemos buvo labai atšiaurios ir gyvenimui beveik netiko.

Kodėl į Lietuvą pirmieji medžiotojai įžengė tik prieš 12 tūkstančių metų? Iki tol ilgą laiką visa Šiaurės Europa buvo padengta **ledynu*** ir gyvenimui nebuvo tinkama. Tik nuslinkus ir ištirpus ledynui bei pradėjus augti įvairiems augalams, šioje vietoje ėmė lankytis šiaurės elniai. Jie čia atklydo ieškodami maisto – žolių, kerpių, grybų, medelių žievių ir krūmų šakelių. Elniai migruodavo dideliais būriais – taip jie patraukė ir medžiotojų dėmesį, nes būriais keliaujantys ar

besiganantys gyvūnai buvo daug lengvesnis grobis nei pavieniai gyvūnai. Taigi, elnių ir žmonių keliai buvo neišskiriami, jie buvo ir priešai, ir geriausi draugai. Medžiotojai paskui žvėrių bandas galėdavo nusekti šimtus kilometrų.

Pirmieji Lietuvos gyventojai sumedžiotus elnius sudorodavo nuo ragų iki nagų.

Mėsą – maistui, kailį ir odą – aprangai bei palapinėms, gyslas – siūlams, o ragus ir kaulus žmonės panaudodavo įrankiams pasigaminti. Tiesa, maistui pirmieji gyventojai dar gaudydavo žuvis, vasarą rinkdavo ir valgydavo riešutus, uogas, grybus, laukinių paukščių kiaušinius.

Greičiausiai savo pirmuosius dievus – Žvėrių viešpačius – tuometiniai medžiotojai įsivaizdavo kaip tam tikrus žvėris, ypač elnius.

Medžioklėse žmonės naudojo strėles ir lankus, ietis; dažniausiai įvairiems įrankiams ir ginklams pirmieji gyventojai naudojo medį, kaulus, ragus ir titnagą. Titnagas buvo pagrindinė medžiaga, nes iš jo gamindavo ir ginklų antgalius, ir rėžtukus, gremžtukus ar net pirmuosius peilius.

Elių medžiotojai apstodavo stovyklose. O namus atstodavo palapinės iš odos ar kailių. Stovyklos dažniausiai buvo įkuriamos smėlėtose upių ir ežerų pakrantėse. Čia susiburdavo kelios ar keliolika šeimų. Tokių stovyklų archeologai dažniausiai aptinka Pietų Lietuvoje prie **Nemuno***, Merkio ir kitų upių. Šių stovyklų gyventojams upės ir ežerai teikdavo gėlo vandens, čia buvo lengviau prasimaitinti.

Pirmųjų gyventojų ūgis buvo nedidelis: vyrų galėjo siekti iki 170 cm, o moterų – iki 150 cm. Žmonės tuo metu gyveno neilgai, vidutiniškai apie 30 metų.

?? Klausimai ir užduotys

1. Aptarkite, kaip keitėsi **Lietuvos krašto gamta nuo pirmojo žmogaus pasirodymo iki šiandien?**
2. Kaip manote, kodėl žmonės prieš dvylika tūkstančių metų vidutiniškai gyveno tik apie trisdešimt metų?
Kas paskatino žmonių gyvenimo trukmės ilgėjimą?
3. Nupieškite pirmąjį žmogų Lietuvoje ir papasakokite, kodėl jį taip įsivaizduojate, **ar būtų galima ko nors iš šio žmogaus pasimokyti?**

***Raštas** – pasaulyje egzistavo ir egzistuoja gausybė skirtingų rašto sistemų (hieroglifai, runos, dantiraščiai ir t. t.). Mums gerai pažįstama lotyniška abėcėlė – tik viena iš jų. Raštą žmonija išrado maždaug prieš 5 tūkstančius metų.

***Ledynmetis** – paskutinis Šiaurės Amerikos ir Europos žemynų apledėjimas truko keliasdešimt milijonų metų – sunku ir įsivaizduoti! Tik kiek daugiau nei prieš 10 tūkstančių metų šis ledynmetis ištirpo ir atsitraukė į šiaurę.

***Nemunas** yra didžiausia ir ilgiausia Lietuvos upė. Ji teka per Baltarusijos ir Lietuvos teritorijas ir įteka į Kuršių marias.